

Leven als een Romein

Rondwandeling Oosterhof

- **Periode:** jaren 1-160
- **Startpunt:** jaar 1, Schildkerk (Schild, Rijssen)
- **Lengte:** 6 km

Gebruiksaanwijzing:

- Getallen verwijzen naar jaartallen op de paaltjes.
- Letters achter de getallen verwijzen naar de betreffende zijde van de informatiebus:
R = regionale gebeurtenissen; N = Nederland;
E = Europa; W = overige werelddelen.
- Scan onderweg QR-codes op de paaltjes voor filmpjes e.d.

Bewegwijzering

Wit-paarse bordjes geven de looprichting aan. De bordjes zijn vaak bevestigd aan lantaarn- en straatnaampalen.

Podcast

Tip! Beluister voor je op pad gaat de podcast bij deze rondwandeling. Dan krijg je in het kort te horen wat er in deze periode gaande is. Dat maakt het gemakkelijker om gebeurtenissen die je onderweg tegen komt in die tijd te plaatsen. De podcast staat op de website van het Wereldtijdpad: zie pagina van deze rondwandeling.

[Tijd van rondwandeling Oosterhof](#)

Forum Romanum toen

Forum Romanum nu

Voor je op pad gaat.... (ga er even voor zitten!)

Stel je voor... Je kon terug in de tijd! Bijvoorbeeld naar het oude Rome. Opeens sta je op het Forum Romanum. Dat is het centrale plein van de hoofdstad van het Romeinse Rijk. Je gelooft je ogen en oren niet. En ook je neus niet..... Wouw, wat stinkt het hier! De Romeinen doen niet aan georganiseerde stadsreiniging. Overal rottend afval, dode beesten, uitwerpselen.... Da's even wennen. Maar verder...

Grote drukte. Kooplieden die luidkeels waren aanprijzen. Slaven met het logo van hun meester in hun lijf gebrand. Straatschoffies vallen chique dames lastig. Bedelaars lopen je voor de voeten. Trotse officieren te paard....

En dan die gebouwen. Puntgaaf! Niet die ruïnes als in het Rome van nu. Even verderop het Colosseum in volle glorie. Standbeelden in alle nissen. Fascinerend. Je voelt je overweldigd door de vele indrukken die op je afkomen. Rome is het New York van 2000 jaar geleden. Er wonen een miljoen mensen. Hoe leven ze? Daar proberen we op deze rondwandeling meer over aan de weet te komen.

Veel plezier.

1-R Tubanti

2000 jaar geleden bestaan Nederland, Overijssel en Rijssen nog niet. Is dit gebied ook onderdeel van het Romeinse Rijk?

Parfumflesjes

3-E Welriekende vrouwen

Vrouwen uit de chiquere kringen van Rome kun je op afstand ruiken! (zie kubustekst)

Saturnaliafeest

11-E Feesten, het hele jaar door!

De Romeinen kennen geen weekends. Dat wordt goed gemaakt door de vele feesten. Dan is iedereen vrij.

Eind december vieren de Romeinen Saturnalia. Het feest duurt een week en draait om Saturnus, de Romeinse god van het zaaien. De boeren zijn namelijk net klaar met het inzaaien van hun gewassen en dat mag worden gevierd met rijk aangeklede banketten. Bijzonder is dat slaven tijdens dit feest niet als slaven worden behandeld. Ze worden soms zelfs voor de grap door hun meester bediend (maar ze hebben wel eerst de maaltijd bereid en mogen daarna de troep opruimen...!).

In april zijn er tal van oogstfeesten en er is ook een week waarin de Romeinen hun voorouders herdenken.

Tijdens Lupercalia, het 'wolfsfeest' (ter herinnering aan de wolvin die Romulus en Remus zoogde, de stichters van de stad Rome), rennen jongemannen naakt door de straten. Lachen....!

Slaven (tussendoortje)

Ik ben Spartacus, slaaf. Toen mijn koning de oorlog tegen de Romeinen verloor, werd ik gevangen genomen en verkocht aan een rijke Romein. In het Romeinse Rijk zijn heel veel slaven. Ze werken op het land, koken, dragen hun heer in zijn draagstoel naar besprekingen, maken maaltijden klaar en geven kinderen van welgestelde Romeinen les. Sommige slaven zijn opgeleid tot gladiator. Ze vechten in het amfitheater op leven en dood met elkaar of tegen wilde dieren. Slaven worden niet altijd goed behandeld. Dan lopen ze weg of komen in opstand. Als je dan gevangen genomen wordt, loop je de kans gedood te worden. Er is geen vakbond die voor je belangen opkomt.

15-E Schoenen

Zie kubustekst 15-E.

Ook tekst 16-E1 van het volgende jaarpaaltje.

Geboorte (tussendoortje)

Bij de geboorte snijdt de vroedvrouw de navelstreng door met een korst brood of een stuk aardewerk. Ze smeert het lijfje in met zout, omdat ze gelooft dat het babyvelletje zo sterker wordt. Daarna veegt ze de baby schoon en wast ze het kind met lauw water. Ze smeert het kindje voor een tweede keer in en dompelt het nu onder in warm water. Daarna maakt ze de neusgaten, oren, ogen en mondje schoon. Om te voorkomen dat de armpjes en beentjes vervormen, wikkelt ze het lijfje in stroken wollen stof, zoals bij mummies. Daar overheen komen grotere doeken die ze bij elkaar houdt met een lange reep stof die ze kruislings om het babylijfje windt. Het hoofdje bedekt ze met een mutsje om de broze fontanel te beschermen. Als het kindje rijke ouders heeft, wordt

het in een wieg van wilgentenen of van hout gelegd. Arme ouders laten het kindje in het eigen bed slapen. Het risico is dan wel dat de baby stikt of uit bed wordt geduwd. Na elk bad wordt het kindje gemasseerd. Soms wordt het aan de voetjes omgekeerd gehouden. De ouders geloven dat de wervelkolom zo een mooie vorm krijgt. Ook Romeinse ouders hebben het beste met hun kind voor....!

Binnenplaats (atrium) van een Romeinse villa

Flats in het oude Rome.

25-E Woningnood

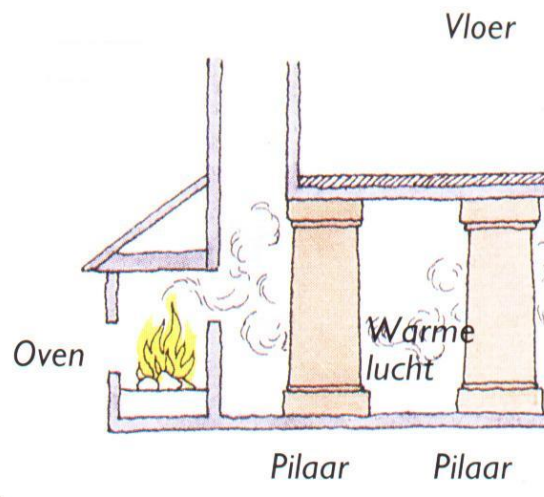
Zie kubustekst 25-E.

Ook tekst 26-E van het volgende jaarpaaltje.

28-E Bergmeubel

Zie kubustekst.

Pilaren waarop de vloer van de woning rustte

30-E Centrale verwarming

Zie kubustekst.

Vondelingen (tussendoortje)

Romeinse vaders hebben het recht te beslissen over leven en dood van hun kinderen. Kinderen die mismaakt, zwak of geestelijk gestoord ter wereld komen, lopen het risico te worden verdrongen. Of ze worden te vondeling gelegd op een verlaten plek. Wie het kind opneemt is er vanaf dat moment verantwoordelijk voor.

Arme ouders die bang zijn hun kind niet te kunnen voeden, leggen het soms ook te vondeling. Ook welgestelde ouders doen dat soms. Ze willen voorkomen dat hun erfenis over teveel kinderen verdeeld moet worden. Gelukkig worden bijna alle in de steek gelaten kinderen door gezinnen opgenomen. Sommigen hebben pech: ze worden slaaf.

57-E1 Gokkers

Zie kubustekst.

59-E Rellen

Zie kubustekst.

Namen (tussendoortje)

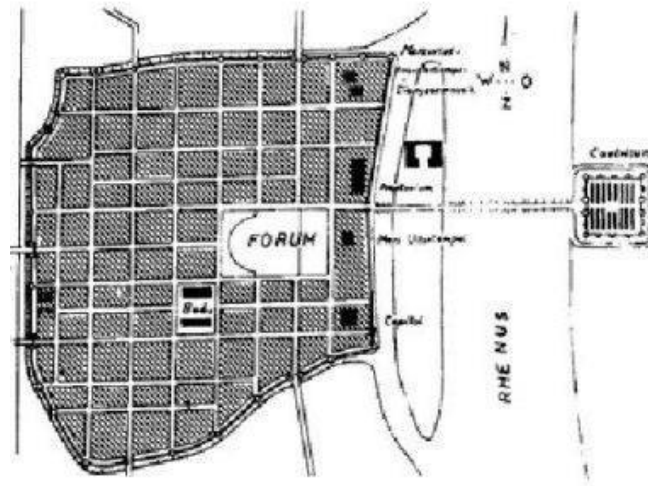
Romeinse ouders kiezen bij de geboorte van een kind een voornaam. Later krijgt het vaak een bijnaam van vriendjes. De meeste Romeinen hebben zelfs drie namen. Zo heette de voorganger van keizer Augustus voluit Gaius Julius Ceasar. Z'n voornaam is Gaius. Julius is zijn familienaam en Ceasar zijn toenaam.

Jongensnamen eindigen bijna altijd op –us zoals Gaius en Claudius. Meisjesnamen eindigen meestal op –a: Julia en Albilla (= schoonheid). Kleine meisjes krijgen soms een troetelnaampje: Pupa (pop) of Carilla (kleine schat). Troetelnaampjes voor jongetjes zijn bijvoorbeeld Filiolus (ventje) of Pullus (schattebout).

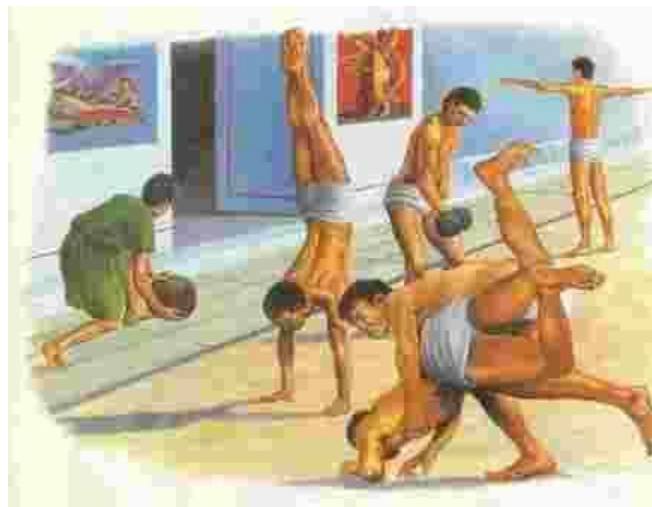

71-E Veiligheid

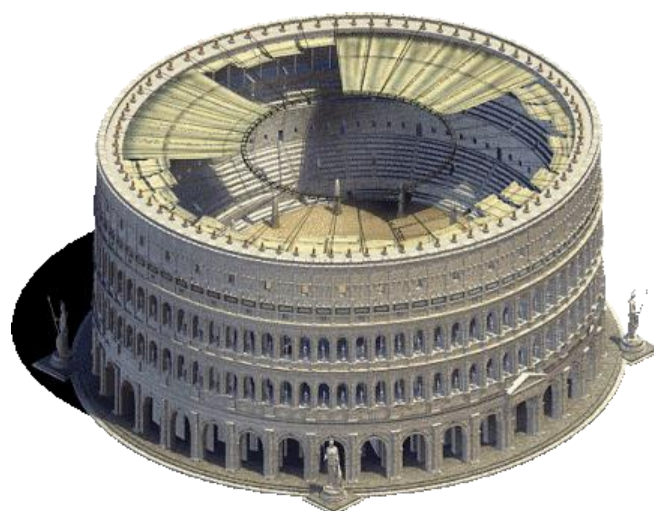
Zie kubustekst.

75-E Het centrale plein
Zie kubustekst.

76-E Sport
Zie kubustekst.

80-E1 Nieuw amfitheater
Zie kubustekst.
Als je de QR-code scant, kun je een filmpje van het Colosseum bekijken.

Bakere van een baby

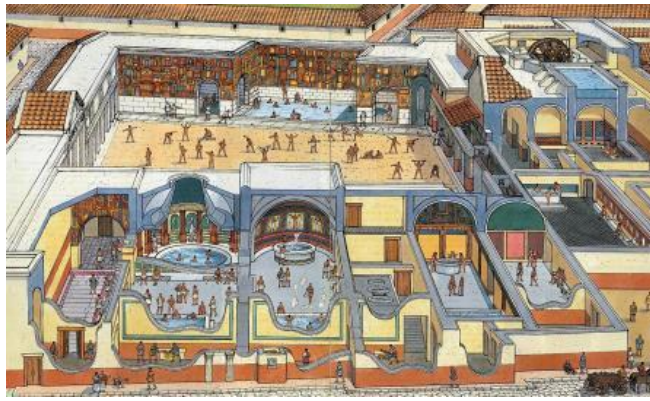
Babyvoeding (tussendoortje)

De eerste twee dagen krijgt een Romeinse baby niets te eten. Het kindje krijgt alleen druppeltjes lauw water met een beetje honing tussen de lippen. Dus nog geen moedermelk, want Romeinse dokters denken dat die melk slecht is voor de baby. Na twee dagen geeft de moeder haar baby wel de borst. Dat gebeurt niet door een min, want via haar melk geeft de moeder haar karakter aan het kind door, zo geloven de Romeinen.

Daarom doen aanstaande moeders er alles aan om hun baby genoeg melk te kunnen geven. Ze eten bijvoorbeeld wormen (!) gedrenkt in wijn of honing. Of ze mengen de as van een vleermuis of uil met water, waarmee ze hun borsten inwrijven. Of ze offeren stenen of metalen plaatjes met voorstellingen van borsten in de tempel. Als de baby een half jaar oud is, krijgt hij vast voedsel: broodkruim met honing geweekt in water, melk of zoete wijn. En verder eieren en soep.

Melktandjes (tussendoortje)

Vanaf de vijfde maand masseren Romeinse moeders het tandvlees van hun kindje met kippenvet of de hersens van een haas. Dat moet het doorkomen van de melktandjes bevorderen. Als de tandjes pijn veroorzaken, raden de dokters de moeder aan warme olijfolie op een wollen doek te gieten en daarmee over de hals, de kin en het hoofd van het kind te wrijven. Wat ook schijnt te helpen is een laag dikke brij van bloem en koolzaad tussen twee doeken om vervolgens het geheel onder de kin van het kindje vast te maken. Maar je kunt een kind ook een oud stuk gezouten vlees geven om er op te sabbelen.

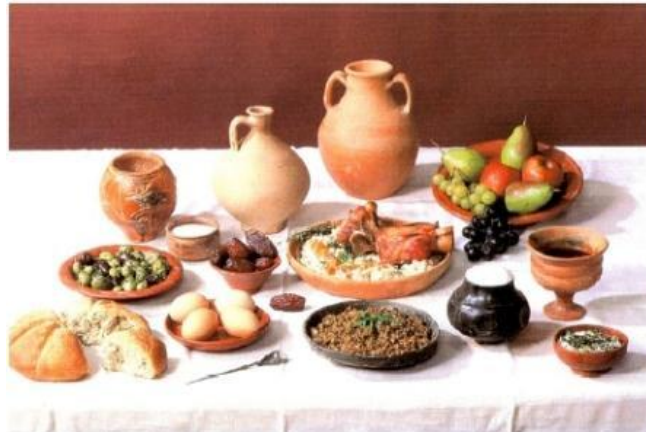

Romeins badhuis

102-E Baden
Zie kubustekst.

109-E1 Eet smakelijk
Zie kubustekst.

Romeinse gerechten

Romeinse koerier

111-E1 Wegennet
Zie kubustekst.

Romeins legioen in slagorde

Romeinse 'tank'

118-E Leger

Zie kubustekst.

Legioen

Ik ben Claudius en ben soldaat in een van de Romeinse legioenen. Elk legioen telt ongeveer 5000 man. Samen winnen we vrijwel elk gevecht. Ons geheim? Discipline! De barbaren tegen wie we vechten stormen meestal als een ongeordende horde op ons af. Wij zelf staan opgesteld in slagorde.

Straffen

Wij moeten ons als Romeinse soldaten aan allerlei regels houden. Als je die overtreedt krijg je straf. Zo moeten luie soldaten buiten het veilige kampement slapen. Een soldaat die tijdens zijn dienst in slaap valt, krijgt ongepelde gerst in plaats van gemalen graan te eten. Soldaten die tijdens een gevecht op de vlucht slaan, worden dood geslagen. Als je je legergroep in gevaar brengt, word je gestenigd. Een legergroep die op de vlucht slaat, wordt gedecimeerd: van elke 10 soldaten wordt er één geëxecuteerd.

Beloningen

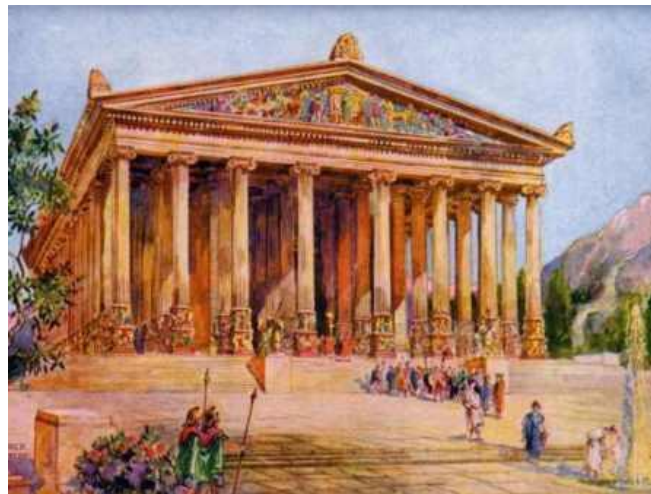
De legerleiding houdt twee-zevende deel van mijn soldij in. Dat spaargeld krijg ik als ik met pensioen ga. Ook krijg ik dan een stuk land. Met zo'n pensioen hoef ik me straks dus geen zorgen te maken. Wie dapper is geweest krijgt een krans. Een krans van eikenbladeren als je iemand het leven hebt gered. Een krans van gras als je een ingesloten leger hebt helpen bevrijden. De meest eervolle onderscheiding is een gouden krans. Die krijg je wanneer je als eerste over de muur van een vijandelijke stad klimt. Maar de

mooiste beloning is toch als de legerleiding je toestaat een overwonnen land of stad te plunderen. Je mag dan sieraden, vee en geld stelen. De bewoners die je gevangen neemt, mag je als slaaf verkopen. Echt boffen!!

Kinderspelen (tussendoortje)

De rammelaar is het eerste speelgoed dat Romeinse kinderen krijgen. De aardenwerken rammelaars zijn van binnen hol en bevatten balletjes of kiezelsteentjes. Meisjes spelen graag met houten poppen. Jongens gebruiken noten als knikkers. Romeinse kinderen zijn dol op tollen, hoepelen of spelen met een jojo. Ook balspelen zijn populair, net als dobbelen, bikkelen en latronculi (een soort damspel). Honden, katten, konijnen, vogels, hanen en schildpadden zijn favoriete speelkameraadjes. Ook van klei!

125-E Invloed Grieken

Zie kubustekst.

Als je de QR-code scant kun je een filmpje van een Romeinse legionair bekijken.

Wijnkruik

128-E Drank
Zie kubustekst.

129-E Muziek
Zie kubustekst.

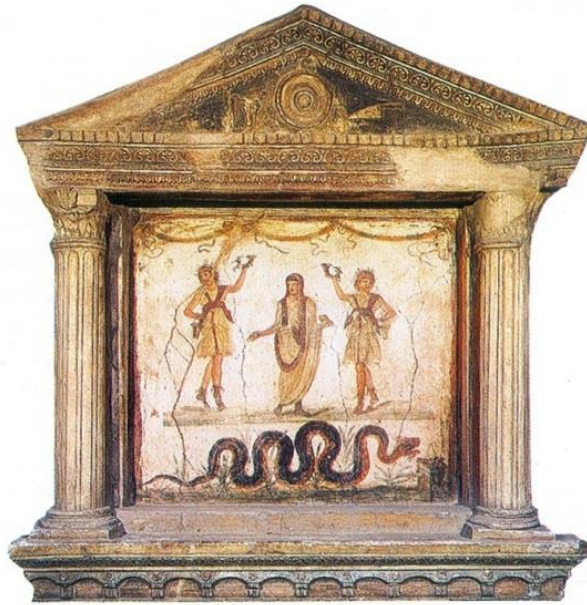

131-E Romeinse beautycase
Zie kubustekst.

Neptunus, god van de zee

135-E Goden
Zie kubustekst.

137-E Huisaltaar

Zie kubustekst.

School (tussendoortje)

Alleen jongens uit welgestelde families kunnen naar school. Meisjes zelden. Heel rijke ouders kunnen een huisonderwijzer aantrekken. Kinderen leren lezen, schrijven en tellen. Ook moeten ze de tafels van optelling en vermenigvuldiging uit het hoofd kennen. Leerlingen schrijven met een metalen schrijfstift op een houten plankje bedekt met bijenwas. Kinderen die niet hun best doen krijgen slaag. De meeste leerlingen verlaten als ze vijftien jaar oud zijn de school. Alleen kinderen van heel rijke ouders kunnen doorstuderen: rechten, aardrijkskunde, geschiedenis en spreken in het openbaar.

Romeinse broden

144-E Twintig soorten brood

Zie kubustekst.

Granaatappel

145-E Fruit-eters
Zie kubustekst.

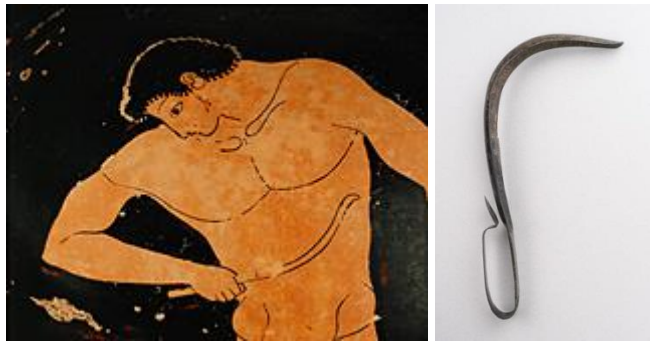
Romeinse villa

150 – QR-filmpje: Interieur Romeinse villa.

Op de voorgrond Circus Maximus, stadion voor wagenrennen

153-E1 Ramp
Zie kubustekst.

Man met strigilis

159-E Zeep

Zie kubustekst.

160 Einde van de themawandeling.

Terug naar het startpunt

Van Rijssens Leemspoor naar Gemeentehuis:

1. Op het eindpunt rechtsaf: Markeloseweg (Paarse wandelroute).
2. Bij 1e rotonde rechtdoor: Markeloseweg (gaat over in Verlengde Oranjestraat).
3. Bij 2^e rotonde rechtdoor: Oranjestraat.
4. 1^e weg links: Kerkstraat.

Je kunt het Wereldtijdpad steunen
door voor € 5 donateur te worden
op www.wereldtijdpad.nl

Colofon

© 2019 Stichting Wereldtijdpad

Samenstelling: Floor Looy
Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting